Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu międzyrzeckiego

Iwona Miedzińska
i.miedzinska@wnb.uz.zgora.pl
Katedra Turystyki i Rekreacji
Instytut Sportu, Turystyki i Żywienia
Wydział Nauk Ścisłych i Przyrodniczych
Uniwersytet Zielonogórski
ORCID: 0000-0003-2777-2927

Abstract:
Powiat międzyrzecki (woj. lubuskie) posiada istotny potencjał rozwoju turystyki kulturowej i aktywnej, wynikający z połączenia dziedzictwa historyczno-militarnego, religijnego oraz walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Kluczowymi obiektami o randze Pomników Historii są zamek piastowski w Międzyrzeczu oraz sanktuarium w Rokitnie, uzupełniane przez Międzyrzecki Rejon Umocniony jako unikatowy zespół fortyfikacji o znaczeniu europejskim. Istotnym zasobem są także rozległe kompleksy leśne i zasoby jeziorne, sprzyjające rozwojowi turystyki aktywnej i form typu slow tourism.
Potencjał regionu opiera się na synergii turystyki militarnej, religijnej, historycznej i przyrodniczej, co umożliwia rozwój zintegrowanej oferty oraz turystyki doświadczeń. Jednocześnie ograniczeniem pozostaje rozproszenie zasobów i niski poziom ich integracji produktowej.
Waloryzację potencjału turystyczno-kulturowego przeprowadzono metodą bonitacji punktowej, w oparciu o kryteria opracowane przez A. Mikosa von Rohrscheidta w monografii *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy* (Gniezno 2016), uwzględniające m.in. ocenę potencjału destynacji, infrastruktury turystycznej oraz dostępności komunikacyjnej.
Słowa kluczowe: potencjał turystyczny, turystyka kulturowa, powiat międzyrzecki, waloryzacja dziedzictwa kulturowego

1. Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badania: powiat międzyrzecki (gminy miejsko-wiejskie: Międzyrzecz, Skwierzyna, Trzciel; gminy wiejskie: Bledzew, Przytoczna, Pszczew)

Lokalizacja: województwo lubuskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w: Mikos von Rohrscheidt A., 2016, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy* (Wydanie 3), Wyd. KulTour.pl, Poznań, s. 519-552.

Kwerenda źródłowa literatury i materiałów: maj 2025 – maj 2026

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: maj – wrzesień 2025

Data wypełnienia formularza: maj 2026

Zadania terenowe: maj – wrzesień 2025

Przeprowadzający badanie terenowe: Iwona Miedzińska

2. Formularz waloryzacyjny

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A. Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczna katedra: *brak*

Historyczna bazylika (za pierwsze dwie, punkty tylko wówczas, jeśli nie są katedrami) (6):

Rokitno (gm. Przytoczna) – Bazylika Mniejsza pw. Matki Bożej Rokitniańskiej (6)

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości (pierwsze dwa) (6): *brak*

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3): *brak*

Historyczna znacząca świątynia innych religii ZD (za pierwsze dwie) (6): *brak*

Sanktuarium historyczne o znaczeniu międzynarodowym: brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym) (jedno pierwsze) (6): *brak*

Sanktuarium o znaczeniu ponadregionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa) (7):

Rokitno – Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej z cudownym obrazem, prawd. szkoły niderlandzkiej, na drewnie lipowym (7)

Inne sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (pierwsze dwa) (3):

Międzyrzecz – Sanktuarium Pięciu Braci Męczenników wraz z relikwiami (3)

Rokitno (gm. Przytoczna) – Kalwaria Rokitniańska (3)

Inne sanktuarium tej rangi lub sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa): (3) brak

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4):

Międzyrzecz – Kościół greckokatolicki pw. śś. Cyryla i Metodego, dawny zbór luterański z XIX w. (4)

Inna świątynia innych wyznań i religii Z* (2):

Międzyrzecz – Kaplica Kościoła Ewangelicko-Metodystycznego, kaplica pełniąca funkcję głównej świątyni dla lokalnej parafii (2)

Międzyrzecz – Zbór Kościoła Chwały (0)

Międzyrzecz – Sala Królestwa Świadków Jehowy (0)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (za pierwsze trzy) (4):

Skwierzyna – Neogotycki kościół pw. Św. Mikołaja (wzmiankowany 1328, odbudowywany i przebudowywany) (4)
Międzyrzecz – Gotycki kościół pw. św. Jana Chrzciciela z końca XV wieku (4)
Goraj (gm. Przytoczna) – Barokowy kościół pw. Świętej Trójcy zbudowany w 1697 roku, z drewnianym barokowym wyposażeniem z pocz. XVIII wieku (4)
Kalsko (gm. Międzyrzecz) – Szachulcowy kościół pw. Św. Bartłomieja z 1692 r. przebudowany w XIX w. (0)
Zemsko (gm. Bledzew) – Pocysterski, późnoklasycystyczny kościół pw. Zwiastuna NMP (1840) (0)
Wysoka (gm. Międzyrzecz) – Barokowy kościół św. Barbary wzniesiony w okresie 1733-1738, z późnobarokowym wyposażeniem (0)
Święty Wojciech (gm. Międzyrzecz) – Szachulcowy kościół pw. Św. Wojciecha z XVIII w. (0)
Stary Dworek (gm. Bledzew) kolumna maryjna, przy drodze do Zemska, mur.-kam., 1777 (0)
Suma: 37

I.A. b) Zamki i pałace:
Monumentalny zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (12): *brak*
Monumentalny zamek lub pałac historyczny, ZD (za pierwsze trzy) (10): *brak*
Zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (5): *brak*
Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3):
Międzyrzecz – Zamek piastowski, tzw. królewski (3)
Bobowicko – Barokowy pałac wraz z folwarkiem, z 2 poł. XVIII wieku (3)
Zamek lub pałac stylizowany D (za pierwsze dwa*) (2):
Przytoczna – Dwór barokowy z 2 poł. XVIII w. (2)
Bobowicko – Pałac barokowy z 2 poł. XVIII w. przebudowany w stylu neoklasycystycznym na przełomie XIX/XX w. (0)
Wiejce (gm. Skwierzyna) – Neobarokowy pałac z 1 poł. XIX w. (0)
Pszczew – Pałac (często określany jako dwór) reprezentuje styl neoklasycystyczny z elementami późnoklasycystycznymi, zbudowany w XIX wieku na miejscu dawnej rezydencji biskupów poznańskich (0)

Nowa Wieś (gm. Bledzew)– Pałac powstał pod koniec. XIX wieku w stylu neorenesansu niderlandzkiego (0)
Bobowicko (gm. Międzyrzecz) – Zespół rezydencjonalny wraz z parkiem oraz zabudowaniami folwarcznymi z poł. XVIII w. przebudowany XIX/XX w., z elementami neoklasycystycznymi i secesyjnymi (0)
Wiejce (gm. Skwierzyna) – Założenie pałacowo-parkowe, pałac neobarokowy z 1 poł. XIX w. (0)
Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy**) (6): *brak*
Ruina historycznego zamku/grodu/pałacu D (za pierwsze trzy***) (2)*:*
Pszczew – Stożkowe grodzisko z IX–XI wieku w parku przydworskim, pozostałość siedziby urzędnika biskupiego z XIII-XV w., obecnie pełniące funkcję punktu widokowego (0)
Międzyrzecz – Zespół zamkowy – ruiny zamku, „starostwo", oficyna, park i zabudowania folwarczne i mieszkaniowe XVIII-XIX w. (0)
Rybojady (gm. Trzciel) – Na piaszczystej wydmie, relikty grodziska stożkowego z XII wieku (0)
Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu niedostępna (za pierwsze trzy****) (1): *brak*
Suma: 8

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:
Średniowieczny cenny zespół urbanistyczny z rynkiem i ulicami, zachowany w znacznej części (za pierwsze trzy) (12): *brak*
Inny cenny zespół urbanistyczny na przynajmniej krajową skalę (10): *brak*
Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3):
Międzyrzecz – Założenie lokacyjne XIII/XIV w. w miejscu grodu obronnego z IX w., Rynek z początku XIX w., miasto królewskie z zachowanym średniowiecznym układem ulic i kamienicami tworzącymi zwarte pierzeje (3)
Skwierzyna – Układ urbanistyczny miasta z XIX wieku o średniowiecznym założeniu (3)
Pszczew – Złożenie lokacyjne z 2 poł. XIV w. z wydłużonym rynkiem, powstałym przez poszerzenie drogi tranzytowej, o zwartej małomiasteczkowej zabudowie

z XVIII–XIX w. (0)
Brójce (gm. Trzciel) – Miasto na prawie magdeburskim z 1428 r. zachowany układ urbanistyczny miasta z prostokątnym rynkiem i zespołem kalenicowych domów o konstrukcji szachulcowej z przełomu XIX/XX wieku (0)
Trzciel – Miasto zachowało historyczny układ urbanistyczny dwóch miast tj. Trzciela i Nowego Trzciela, rozdzielonych w XIX i pocz. XX w. granicą polsko-niemiecką na Odrze (0)
Bledzew – Osada cysterska, uzyskała prawa miejskie w XV w., zachowany historyczny układ przestrzenny miasteczka, z niską, zwartą zabudową mieszkalną z XIX w. i dominującą bryłą kościoła (0)
Trzebiszewo (gm. Skwierzyna) – układ urbanistyczny wsi z 1 poł. XIX w. (0)
Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze trzy) (6): *brak*
Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń* Z (pierwsze dwa*) (3): *brak*
Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy**) (4):
Międzyrzecz – Ratusz klasycystyczny zbudowany w 1581 r. na podstawie przywileju Stefana Batorego, przebudowany XVIII i XIX w., wieża zegarowa z neogotyckim hełmem (4)
Skwierzyna – Ratusz neorenesansowy z 1841 r., wg proj. Friedricha Augusta Stülera, wnętrze z elementami klasycystycznymi z XIX wieku (4)
Międzyrzecz – Zespół stacji kolejowej – dworzec (1885), szalet, ob. garaż (1885), 2 wodociągowe wieże ciśnień (1913) (4)
Międzyrzecz – Kolegium jezuitów z 1660, przebudowywany XVIII, XIX/XX w., obecnie dom mieszkalny (0)
Międzyrzecz – Neogotycki budynek poczty z przełomu XIX/XX w. (0)
Międzyrzecz – Dawna Szkoła dla Dziewcząt, budynek neoklasycystyczny z 1908 r. (0)
Skwierzyna – Dom, Rynek 25, z XVIII w. (0)
Budynek – miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze dwa***) (4): *brak*
Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3): *brak*
Budynek, miejsce ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa*****) (1): *brak*

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane w znacznej części ZD (4): *brak*

Znaczne fragmenty historycznych fortyfikacji miejskich (2): *brak*

Ruiny fortyfikacji miejskich (1):

Międzyrzecz – Relikty murów miejskich w historycznym centrum miasta, w pobliżu zespołu zamkowego (1)

Zachowane z znacznej części zespoły zabytkowe związane z dziejami innymi niż polska grup etnicznych (za pierwsze dwa zespoły) (7): *brak*

Pojedyncze zabytki związane z dziejami innych grup etnicznych ZD (za pierwsze dwa*) (4):

Międzyrzecz – Klasycystyczna dawna synagoga z lat 30. XIX w., w roku 2023 r. synagoga została przejęta przez Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, powstaje tu filia muzeum, jedyna ekspozycja judaistyczna w zachodniej Polsce (4)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1):

Skwierzyna – Dawny Sierociniec dla Żydowskich Chłopców, współcześnie budynek mieszkalny i sklep (1)

Skwierzyna – Dawna szkoła żydowska, współcześnie budynek mieszkalny i sklep (1)

Świdwowiec (gm. Trzciel) – Cmentarz żydowski (kirkut) na leśnym pagórku, sąsiaduje z Jeziorem Żydowskim, 58 stojących nagrobków (0)

Trzciel – W byłym budynku synagogi (z 1875) mieści się siedziba straży pożarnej (0)

Bledzew – Pozostałości kirkutu (0)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*) (7): *brak*

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech***) (3):

Bledzew – Przepływowa elektrownia wodna pracująca od 1911 roku, współcześnie elektrownia szczytowa (3)

Bledzew – Młyn wodny w konstrukcji szkieletowej z 1843 r., współcześnie dom mieszkalny (3)

Trzciel – Trzciel – Zespół młyna wodnego, młyn wraz z przybudówką na turbiny oraz warsztat z integralnie związanym wyposażeniem i infrastrukturą techniczną

(1870, 1912), dom młynarza z ogrodzeniem, budynek gospodarczy, ob. warsztat, dziedziniec gospodarczy, kanał młyński oraz teren dawnego stawu młyńskiego (3)
Historyczna funkcjonująca stale linia kolejowa lub żeglugowa (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii) (6): *brak*
Historyczna funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żeglugowa (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek*) (4): *brak*
Suma: 34

I.A. d) Obiekty militarne:
Zespół forteczny o bardzo dużym znaczeniu militarnym, zachowany w znacznej części ZD (10)
Międzyrzecki Rejon Umocniony, obiekty bojowego Frontu Umocnionego Łuku Odry i Warty, budowany w latach 1932–44 (10)
Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu lub zachowany w mniejszej części* ZD (4):
Budowle obronne Pozycji Trzcielskiej (Regelbau D-5) (gm. Trzciel) (4)
Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu, dostępny sezonowo lub w mniejszej części** (2): *brak*
Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa ***) (2):
Stary Dworek (gm. Bledzew) – Most forteczny obrotowy D812, jedyny w Polsce, który jest wciąż sprawny technicznie, okazjonalnie obracany (2)
Przytoczna – Most forteczny przesuwany, rolkowy (2)
Zęby Smoka – Ciągi betonowych zapór przeciwpancernych, w terenie leśnym pomiędzy Międzyrzeczem a Bledzewem miejscami w nienaruszonym stanie (2)
Kursko (gm. Międzyrzecz) – Most forteczny obrotowy (0)
Pojedyncze obiekty forteczne częściowo dostępne, ruiny fortec (pierwsze dwie****) (1): *brak*
Zachowana w dużej części, dostępna linia umocnień, ważna strategicznie (pierwsze dwie) (4): *brak*
Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2): *brak*
Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pierwsze dwa) ** (1)
Nowe Kursko (gm. Międzyrzecz) – Grupa Warowna „Shill", obiekt bojowy Frontu Umocnionego Łuku Odry i Warty, nie jest połączony z innymi fortyfikacjami) (1)

Stary Dworek (gm. Bledzew) – Grupa warowna „Ludendorf", obiekt bojowy Frontu Umocnionego Łuku Odry i Warty (1)

Suma: 22

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Obiekt Dziedzictwa Kulturowego o znaczeniu międzynarodowym ZD: UNESCO (dodatkowo 30): *brak*

Obiekt będący na polskiej liście Pomników Historii ZD (dodatkowo, jeśli nie znajduje się on na liście UNESCO) (15):

Międzyrzecz – Pomnik Historii – Zamek piastowski z zespołem dworsko-parkowym (15)

Rokitno (gm. Przytoczna) – Pomnik Historii – Sanktuarium, bazylika mniejsza pw. Matki Bożej Rokitniańskiej (15)

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) – od 1 do 2 punktów dla całego regionu

Dobry stan konserwacji głównych obiektów (1)

Suma: 31

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Monumenty (pomniki) o znaczeniu międzynarodowym (każdy) (8): *brak*

Monumenty (pomniki) o znaczeniu krajowym (do trzech*) (6): *brak*

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2): *brak*

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (1):

Skwierzyna – Pomnik Władysława Jagiełły (1)

Skwierzyna – Pomnik Pamięci (1)

Międzyrzecz – Pomnik Pionierów Ziemi Międzyrzeckiej (1)

Międzyrzecz – Pomnik Tysiąclecia państwa Polskiego (0)

Międzyrzecz – Pomnik gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego (0)

Międzyrzecz – Cmentarz żołnierzy radzieckich poległych w II wojnie światowej (0)
Międzyrzecz – Pomnik Pamięci Weteranów (0)
Międzyrzecz – Kamień, upamiętniający zniszczony cmentarz żydowski, przy kamieniu relikty nagrobków, ustawiony w 2015 r. w sąsiedztwie parkingu przy cmentarzu żołnierzy radzieckich (0)
Obrzyce (m. Międzyrzecz) – Pomnik ofiar hitlerowskiego terroru, w miejscu jednej z licznych mogił zbiorowych na cmentarzu przyszpitalnym upamiętniający pomordowanych pacjentów szpitala (2004). Symbolika pomnika odwołuje się także do judaizmu i upamiętnia ofiary pochodzenia żydowskiego pomordowane w Obrzycach podczas drugiej wojny światowej (0)
Kęszyca Leśna – Pomnik łącznościowca na terenie bazy łączności dalekosiężnej Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej (0)
Skwierzyna – Pomnik ekumeniczny poświęcony pamięci wszystkich byłych mieszkańców Skwierzyny, niezależnie od ich narodowości (0)
Wysoka (gm. Międyrzecz) – Kamień upamiętniający śmierć żołnierza radzieckiego Karabanowa (0)
Bledzew – Figura Jana Nepomucena (0)
Stary Dworek – Kolumna maryjna murowano-kamienna z 1777 r. (0)
Rokitno (gm. Przytoczna) – Kaplica polna pw. Najświętszej Marii Panny, 1758 (0)
Pszczew – Kapliczka z figurą św. Józefa z Dzieciątkiem Jezus, Rynek, k. XIX (0)
Pszczew - Figura św. Wojciecha, przy rozwidleniu dróg z Pszczewa do Silnej i Świechocina, kamienna, 1774 (0)
Łagowiec (gm. Trzciel) – Figura św. Wawrzyńca, przy drodze do Lutola Suchego, kamienna, 1743 (0)
Miejsca historyczne o znaczeniu międzynarodowym (do trzech) (8): *brak*
Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4):
Międzyrzecki Rejon Umocniony (0)
Międzyrzecz – Pomnik historii – Zamek piastowski z zespołem dworsko-parkowym (0)
Rokitno (gm. Przytoczna) – Pomnik historii – Sanktuarium, bazylika mniejsza pw. Matki Bożej Rokitniańskiej (0)
Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2):
Obrzyce (m. Międzyrzecz) – Szpital psychiatryczny, miejsce zbrodni dokonanej przez Niemców w latach 1942–1945 (2)

Budowle obronne Pozycji Trzcielskiej (Regelbau D-5) (gm. Trzciel) (0)
Świadectwa obecności opactwa Cystersów w Bledzewie (0)
Miejsca związane z akcją utworów literackich lub filmowych o międzynarodowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (3): *brak*
Miejsca związane z akcją utworów literackich lub filmowych o krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2): *brak*
Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1): *brak*
Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1):
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej – Alf Kowalski, pracownik Inspektoratu Oświaty w Dąbrówce Wlkp., gromadził obiekty warte ochrony, będące świadectwem kultury na pograniczu; założyciel, fundator i wieloletni dyrektor Muzeum (1)
Pszczew – Rodzina Paździorków, rzemieślników, których wielopokoleniowa historia zawodowa (szewstwo) została upamiętniona w tutejszym Muzeum Dom Szewca (1)
Bledzew – Z historycznym klasztorem cysterskim związani są wybitni jego Opatowie, jak Jan Kazimierz Opaliński, Ks. Leo Hertel i in. (0)
Pszczew – Antoni Paluch, plutonowy, funkcjonariusz Straży Granicznej, rankiem 1 września 1939 r. jako kierownik posterunku z Silnej pełnił służbę przy bramce granicznej, jedna z pierwszych ofiar II wojny światowej, upamiętniony instalacją rzeźbiarską na leśnym parkingu pomiędzy Silną a Pszczewem (0)
Przytoczna – Swantomir Przetoczsky (Przetoccy) – średniowieczny rycerz i szlachcic, od którego nazwiska wywodzi się nazwa miejscowości. Przetoccy byli pierwszymi właściciele Przytocznej (0)
Międzyrzecz – dom dr Tadeusza Podbielskiego, wynalazł lek TP-1 i TP-2 (0)
Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa) (2): *brak*
Suma: 7

I.B. b) Cmentarze historyczne
Nekropolia zbiorowa władców Polski (8): *brak*
Nekropolia zbiorowa innych znanych w skali kraju osobistości (do trzech) (5): *brak*

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2):
Międzyrzecz – Cmentarz komunalny – Zbiorowa mogiła powstańców wielkopolskich (2)
Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali międzynarodowej (6): *brak*
Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2): *brak*
Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1):
Skwierzyna – Dawid Mayer, rektor żydowskiej szkoły elementarnej, dążył do wprowadzenia nowego modelu edukacji; poliglota, nauczyciel hebrajskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego, łaciny oraz muzyki (1)
Skwierzyna – Eliezer Lipman, polski rabin, starszy gminy, szanowany wśród mieszkańców (1)
Międzyrzecz – Alf Kowalski, pracownik Inspektoratu Oświaty w Dąbrówce Wlkp., gromadził obiekty warte ochrony, będące świadectwem kultury na pograniczu; założyciel, fundator i wieloletni dyrektor Muzeum cmentarz komunalny (1)
Pszczew – Antoni Paluch, cmentarz komunalny (0)
Międzyrzecz – major Aleksiej Karabanow, cmentarz wojenny (0)
Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali międzynarodowej (6): *brak*
Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2): *brak*
Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1): *brak*
Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej*** (do dwóch) (1)
Skwierzyna – Cmentarz żydowski, zał. XVIII w., największy na Ziemi Lubuskiej, ok. 250 pomników (1)
Rokitno (gm. Przytoczna) – Przykościelny cmentarz prepozytury cystersów (1)
Templewo (gm. Bledzew) – Zabytkowy cmentarz przykościelny (0)
Kalsko (gm. Międzyrzecz) – Zabytkowy cmentarz przykościelny (0)
Obrzyce (m. Międzyrzecz) – Zabytkowy cmentarz (0)
Suma: 7

I.B. c) Budowle współczesne

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej D (do dwóch) – (5): *brak*

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej (niedostępne) (do dwóch*) (2): *brak*

Budowle współczesne o wysokiej wartości architektonicznej (do trzech**) (1): brak

I.C. Pojedyncze dzieła sztuki

Pojedyncze obiekty sztuki historycznej o znaczeniu międzynarodowym (10): *brak*

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu krajowym (do trzech) (5):

Międzyrzecz – Gemma Gordiana III, Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (5)

Międzyrzecz – Kolekcja portretów trumiennych, tablic inskrypcyjnych oraz tablic herbowych z XVII i XVIII w., wystawa stała w Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (5)

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3):

Rokitno (gm. Przytoczna) – cudowny obraz Matki Boskiej Rokitniańskiej (3)

Międzyrzecz – Indaganda, Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (0)

Międzyrzecz – Oryginalna Tora, Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (0)

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu międzynarodowym (9): *brak*

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu krajowym (do trzech*) (5): *brak*

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2):

Międzyrzecz – Drewniana Rzeźba Pięciu Braci Męczenników (2)

Międzyrzecz – Kultura ludowa i etnografia ziemi międzyrzeckiej, wystawa stała, Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (0)

Międzyrzecz – Mural na budynku hali widowiskowo-sportowej, 20lecia (0)

***Suma:* 15**

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu międzynarodowym (10): *brak*

Muzea o znaczeniu krajowym (do trzech) (8): *brak*

Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5):

Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie (gm. Międzyrzecz) (5)

Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (m. Międzyrzecz) (5)

Rokitno – Muzeum Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej (5)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (2):

Pszczew – Muzeum „Dom Szewca" (2)

Skwierzyna – Centrum Edukacji Historycznej, muzeum społeczne przy Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących (2)

Muzea typu skansenowskiego duże o przynajmniej regionalnym zasięgu (10): *brak*

Inne muzea typu skansenowskiego (za pierwsze dwa) (6):

Pszczew – Skansen Pszczelarski, prywatny, właściciel Tadeusz Bryszkowski (6)

Skwierzyna – Muzeum Militariów Atena, prywatne muzeum wojskowe, ekspozycja otwarta (6)

Bledzew – Maszynownia hydroelektrowni wraz z ekspozycją, udostępniana okazjonalnie do zwiedzania (0)

Nietoperek (gm. Międzyrzecz) – Mini kolejka ogrodowa, ekspozycja zewnętrzna (0)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu krajowym (w sumie za pierwsze trzy) (4): *brak*

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2):

Skwierzyna – Wystawa patriotyczno-historyczna Instytutu Pamięci Narodowej z Gorzowa Wlkp. "O polskich drogach do niepodległości oraz historii Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Centrum Edukacji Historycznej w Skwierzynie (2)

Międzyrzecz – Wystawa prac malarskich Jana Nowaka „Człowiek i przyroda", Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (2)

Międzyrzecz – Wystawa Międzyrzeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Sercem przelane na płótno", Międzyrzecki Ośrodek Kultury (2)

Międzyrzecz – Wystawa malarstwa Jerzego Sikucińskiego „Przestrzenie", Międzyrzecki Ośrodek Kultury (0)

Skwierzyna – Wystawa Walentego Kulika pt. „Kobiety na monetach i banknotach świata", Centrum Edukacji Historycznej w Skwierzynie (0)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na dużą skalę (ponad 10 placówek) (2): brak

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2):

Międzyrzecz – Myśliwska Noc Muzeów, Cykliczne Międzyrzeckie Dni Kultury Łowieckiej, organizator Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego

Międzyrzecz – Noc Muzeów w Synagodze, organizator Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego

Paradyż (gm. Międzyrzecz) – Europejska Noc Muzeów w dawnym Opactwie Cystersów w Gościkowie-Paradyżu

Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Noc Muzeów w Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym organizator Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy

Pszczew – Noc Muzeów w Muzeum Domu Szewca, organizator Gminny Ośrodek Kultury w Pszczewie

(2)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech****) (1):

Skwierzyna – Izba Pamięci Drogownictwa oraz wystawa (skansen) urządzeń drogowych (0)

Obrzyce (m. Międzyrzecz) – Izba Pamięci Holocaustu (0)

Stołuń (gm. Pszczew) – Izba Pamięci zapaśnika Leona Stanisława Pineckiego, obelisk z pamiątkową tablicą znanego mieszkańca oraz drewnianą rzeźbą w naturalnej skali siłacza (0)

Dobrojewo (gm. Skwierzyna) – Izba Edukacji Leśnej – Drzewiej Bywało, prywatna ekspozycja maszyn rolniczych i leśnych (0)

Samodzielne prezentacje multimedialne (pierwsze dwie) (4): *brak*

Suma: 39

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach dodatkowe punkty za:

Ekspozycje i prezentacje multimedialne (do dwóch) (2):

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (2)

Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch) (za każdą 1): *brak*

Ekspozycje i prezentacje albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3): *brak*

Przewodniki elektroniczne (1):

Międzyrzecki Rejon Umocniony – Aplikacje w Google Play, Audiowycieczka (1)

Pszczew – oficjalna, darmowa aplikacja mobilna „Turystyczny Pszczew”, *kieszonkowy audioprzewodnik (1)*

Skwierzyna – Aplikacja Puszcza Notecka (1)

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (do 2 języków za każdy) (1):

Międzyrzecki Rejon Umocniony – Aplikacje w Google Play, Audiowycieczka (1)

Pszczew – oficjalna, darmowa aplikacja mobilna „Turystyczny Pszczew” *(1)*

Skwierzyna – Aplikacja Puszcza Notecka (1)

Przewodnicy obiektowi stali (2):

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy, opieka przewodnicka na trasach (2)

Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, usługa przewodnicka (2)

Przewodnicy obcojęzyczni obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych (stali) za każdy język (do trzech ofert) (1):

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy - angielski, niemiecki, rosyjski (1)

Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego – angielski, niemiecki, francuski (1)

Przewodnicy obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych na wcześniejsze zamówienie** (1):

Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, usługa przewodnicka (1)

Pszczew – Muzeum „Dom Szewca”, przewodnik za dopłatą (1)

Skwierzyna – Izba Pamięci Drogownictwa, kustosz/przewodnik (1)

Skwierzyna – Muzeum Militariów Atena, przewodnik/instruktor (1)

Przewodnicy obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych

na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach obcych (w braku stałych) (za każdy język do trzech) (1):
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, usługa przewodnicka (2)
Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego muzeum (pierwsze 2) (po 2 pkt):
Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)
Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach obcych (w braku stałych) (za każdy język do trzech) (1):
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, usługa przewodnicka (1)
Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy - angielski, niemiecki, rosyjski (1)
Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze 2) (po 1 pkt):
Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)
Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1):
Pniewo – Muzeum Fortyfikacji Nietoperzy (1)
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)
Pszczew – Muzeum „Dom szewca" (1)
Wersje obcojęzyczne własnego materiału informacyjnego (min. dwie wersje) (1)
Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)
Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1):
Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)
Pszczew – Muzeum „Dom szewca" (1)
Suma: 32

Przy muzeach regionalnych i lokalnych punkty dodatkowe za:
Stałe godziny otwarcia (1):
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)
Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)
Pojedyncze eksponaty lub kolekcje o znaczeniu międzynarodowym

(do dwóch w sumie) (2):

Pojedyncze eksponaty o znaczeniu krajowym (najwyżej jeden) (1):

Międzyrzecz – Gemma Gordiana III (zabytek o randze światowej), Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (0)

Międzyrzecz – Kolekcja portretów trumiennych XVII i XVIII w., wystawa stała w Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (0)

Każdą wystawę tematyczną stałą powyżej czterech (do dwóch w sumie) (1):

brak

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery) (1):

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)

Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)

Pszczew – Muzeum „Dom szewca" (1)

Suma: 5

1.D. Łącznie: 76

1.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu międzynarodowym (7):

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6):

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4):

Międzyrzecz – Dni Międzyrzecza „Święto Między Rzekami", cykliczne wydarzenie połączone z prezentacją twórczości artystów i lokalnych twórców ludowych, organizator Międzyrzecki Ośrodek Kultury (4)

Pieski (gm. Międzyrzecz) – 2025 XXII Muzyczne Spotkania z Folklorem, organizator Międzyrzecki Ośrodek Kultury (4)

Pszczew – 2025 XXXI Jarmark Magdaleński, m.in. kiermasz rękodzieła, występy zespołów folklorystycznych, pokazy historyczne, warsztaty dawnych rzemiosł, strefa tradycyjnych potraw, organizator Gminny Ośrodek Kultury w Pszczewie (0)

Pszczew – 2025 XXIV Plener Dużej Rzeźby w Drewnie, organizator Gminny Ośrodek Kultury w Pszczewie (0)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4):
Międzyrzecz – Dni Międzyrzecza „Święto Między Rzekami", cykliczne wydarzenie połączone z prezentacją twórczości artystów i lokalnych twórców ludowych, organizator Międzyrzecki Ośrodek Kultury (4)
Pieski (gm. Międzyrzecz) – 2025 XXII Muzyczne Spotkania z Folklorem, organizator Międzyrzecki Ośrodek Kultury (4)
Pszczew – 2025 XXXI Jarmark Magdaleński, m.in. kiermasz rękodzieła, występy zespołów folklorystycznych, pokazy historyczne, warsztaty dawnych rzemiosł, strefa tradycyjnych potraw, organizator Gminny Ośrodek Kultury w Pszczewie (4)
Pszczew – 2025 XXIV Plener Dużej Rzeźby w Drewnie, organizator Gminny Ośrodek Kultury w Pszczewie (0)
I Festiwal Ziemniaka w Kaławie 2026 (0)
Konkurs kulinarny «Polska smakuje» (wcześniej «Bitwa Regionów»)" IX edycja 2026 (0)

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu międzynarodowym (7): *brak*
Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6): *brak*
Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4):
Międzyrzecz – Wydarzenia „W cieniu korony", inscenizacje historyczne, organizator Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (4)
Pszczew – 2025 VI Turniej Rycerski o Miecz Archidiakona Pszczewskiego, organizator Gminny Ośrodek Kultury w Pszczewie (4)
Pniewo – Inscenizacja „Brama Berlina – przełamanie MRU" (0)
Pniewo – Bunkrowy Piknik Militarny (0)
Skwierzyna – Poligon w Skwierzynie oferuje możliwość zobaczenia z bliska ciężkiego sprzętu wojskowego oraz przejażdżki czołgami czy pojazdami militarnymi (atrakcje organizowane komercyjnie) (0)

Rzadsze eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym (jeden)(4):
brak
Regularne działanie na terenie regionu grup inscenizacji historycznej (za pierwsze dwie) (5):
Międzyrzecz – Chorągiew Ziemi Międzyrzeckiej (5)
Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury masowej ponad 4 dni (nie więcej niż 3 punkty w sumie): *brak*
Suma: 33

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe: z ofertą turystyczną
Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2):
Hydroelektrownia w Bledzewie (2)
Z ofertą kulturową (do dwóch) (2): *brak*
Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego zakładu (pierwsze 2) (po 2 pkt): *brak*
Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania zakładu (za pierwsze 2) (po 1 pkt): *brak*
Dodatek za obsługę w językach obcych (minimum dwa języki obce) (za każdą ofertę) (1): *brak*
Suma: 2

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:
ZOO, Akwaria, Parki Dzikich Zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (za każdy do trzech) (4): *brak*
Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym na terenie regionu (za każdy) (8): *brak*
Park krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2):
Pszczewski Park Krajobrazowy (2)
Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1):
Gm. Międzyrzecz – Rezerwat Przyrody Nietoperek (1)
Gm. Skwierzyna – Rezerwat przyrody Bagno Leszczyny (1)
Gm. Trzciel – Rezerwat przyrody Czarna Droga (1)

Zemsko (gm. Bledzew) – rezerwat przyrody Lasy Źródliskowe nad Obrą Koło Zemska (1)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (4): *brak*

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2):

Pszczew – park z XVIII w. z grodziskiem przypałacowy (2)

Międzyrzecz – Park zamkowy w otoczeniu ruin średniowiecznego zamku oraz zespołu zabudowy starostwa (2)

Goraj (gm. Przytoczna) – Historyczny park przy zespole folwarcznym z k. XIX w. (0)

Bobowicko (gm. Międzyrzecz) – Założenie pałacowo-parkowe, historyczny park przy zespole rezydencjonalnym (0)

Wiejce (gm. Skwierzyna) – Założenie pałacowo-parkowe, historyczny park z 1 poł. XIX w. (0)

Przytoczna – W centrum miejscowości historyczny park (założony w 2 poł. XVIII w.) część zespołu dworsko-parkowego (0)

Trzciel – Zabytkowy park krajobrazowy z XVIII w., nieistniejącego zespołu pałacowego (0)

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4 ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa) (2): *brak*

Park miejski duży, kultywowany, bez obiektów sztuki* (za pierwsze dwa) (1):

Skwierzyna – Park Waszkiewicza przy ulicy Parkowej (1)

Park miejski mniejszy (powierzchnia od 1-4 ha) z obiektami sztuki** (za pierwszy) (1)

Międzyrzecz – Park przy ulicy Staszica (1)

Suma: 12

I.H. Szlaki kulturowe

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (8):

Lubuska Droga Św. Jakuba, część Europejskiego Szlaku Kulturowego, oznaczona na trasie żółtą muszlą na niebieskim tle, przebieg trasy Murowana Goślina – (...) – Pszczew – Rokitno – Kalsko – Międzyrzecz – Święty Wojciech – Chycina – Bledzew – (...) (gm. Pszczew, Międzyrzecz, Przytoczna i Bledzew) (8)

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6):
Pętla Wielkopolsko-Lubuska Szlaku Cysterskiego, Europejski Szlak Kulturowy, obiekty na trasie: Kościół parafialny pw. św. Katarzyny w Bledzewie, kościół i muzeum sanktuarium Matki Boskiej w Rokitnie (gm. Bledzew, gm. Przytoczna) (6)
Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3):
Lubuski Szlak Wina i Miodu – Skansen Pszczelarski w Pszczewie (3)
Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3):
Szlak Bunkry, Tamy, Mosty – Pniewo MRU (3)
Leśna ścieżka dydaktyczna „Szlakiem bobrów" (gm. Bledzew i Skwierzyna) (3)
Lubuskie szlaki Nordic walking – Trójkąt Sakralny: Rokitno – Gościkowo-Paradyż – Święty Wojciech (3)
Materialne lub realne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3):
Szlak rowerowy Pętla Międzyrzecz (3)
Szlak kajakowy „Międzyrzeckie wody": jez. Paklicko Wlk. – Gościkowo – Szumiąca – Je. Wyszanowskie – Jez. Bukowieckie – Skoki – Kuźnik – Międzyrzecz – Gorzyca – Zalew Bledzewski – Jez. Chycina – Kursko Dąbie – Kęszyca Leśna (3)
Szlak pieszy, czarny: Kursko – Gorzyca – Międzyrzecz – Kuligowo (gm. Międzyrzecz) (3)
Szlak pieszy, niebieski: Międzyrzecz – Jez. Głębokie – Gorzyca – Pieski – Kęszyca – Nietoperek – Skoki – Janowo – Policko – Kuligowo – Kalsko – Jez. Głębokie (0)
Międzynarodowy Szlak Rowerowy R-1 – trasa: (...) Pieski – Międzyrzecz – Bobowicko – Policko (...) (gm. Międzyrzecz i Pszczew) (0)
Międzynarodowy Długodystansowy Szlak Pieszy E-11 zielony: Bledzew – Gościkowo – Lubikowo (gm. Bledzew Międzyrzecz, Przytoczna) (0)
„Wilczy Szlak" – transregionalna trasa konna wielkopolsko-lubuska, przebiega przez: Stęszewko – (...) – Stołuń – Kalsko – jezioro Głębokie – Chycina – Sokola Dąbrowa do Lubniewic (gm. Przytoczna, Międzyrzecz i Bledzew) (0)
Obra szlak kajakowy, Odcinek Północny: Trzciel – jezioro Wędromierz – jezioro Chłop – Rybojady – Policko – Międzyrzecz – Gorzyca – Elektrownia Bledzew

– Skwierzyna (gm. Trzciel, Pszczew, Przytoczna, Międzyrzecz, Bledzew, Skwierzyna) (0)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2):

Lubuskie Madonny, Chrystus i żydowski cmentarz, Lubuskie360 – Skwierzyna, Rokitno, Gościkowo (2)

Średniowieczne ratusze i rynki, Lubuskie360 – Międzyrzecz (2)

Tajemnice średniowiecznych zamków, Lubuskie360 – Międzyrzecz (2)

Klejnoty zagubione wśród lasów, Lubuskie360 – Święty Wojciech (gm. Międzyrzecz) (0)

Lubuskie przysmaki, Lubuskie360 – Folwark Pszczew, Sierczynek (gm. Trzciel)

„Sery ze Świerkowej Doliny", Trzciel-Odbudowa „Bar u Suma" (0)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (pierwsze trzy) (1):

Międzyrzecz. Poznaj Nasze Miasto (1)

Pętla Muzeum Dom Szewca z Pszczewa (1)

Szlak Bunkry, Tamy, Mosty – Pniewo MRU (1)

Szlak Zamki, Dwory, Pałace (0)

Szlak „Rządzone Habitem" (0)

Lubuski Szlak Wodny (0)

Podziemne trasy turystyczne w miejscowościach regionu

(za pierwsze trzy) (2):

Pniewo – Podziemne trasy turystyczne systemem tuneli Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego MRU w okolicach Międzyrzecza, o łącznej długości przekraczającej 30 km. Podziemia stanowią element Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie, przy którym jest całoroczna trasa turystyczna (2)

Regularna oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem (za pierwsze dwie trasy) (3): *brak*

Oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem na zamówienie (za pierwsze dwie trasy) (1): *brak*

Dodatkowe wersje językowe oferty objazdu z przewodnikiem (za dwie pierwsze) (1): *brak*

Suma: 46

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2):

Międzyrzecz – Punkt Informacji Turystycznej w biurze Oddziału Ziemi Międzyrzeckiej Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, w kamienicy na rogu Rynku i ul. Lipowej. Działa od poniedziałku do niedzieli włącznie, w godz. od 9.00 do 17.00 (2)

Pszczew – Muzeum Dom Szewca jest punktem informacji turystycznej, znajduje się tu kiosk multimedialny, w którym samodzielnie, bez przewodnika można zapoznać się z historią okolic, przetłumaczoną na język niemiecki oraz angielski (2)

Informacja w językach obcych (za każdy język do trzech) (1):

Międzyrzecz – Oddział PTTK Ziemi Międzyrzeckiej, angielski, niemiecki, rosyjski (1)

Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, angielski, niemiecki, francuski (1)

Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy, angielski, niemiecki, rosyjski (1)

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3):

PTTK Międzyrzecz (3)

Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi (za każdy język do czterech) (1):

Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2):

Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (2)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1): *brak*

Pozostały* aktualny materiał informacyjny (1):

Oddział PTTK w Międzyrzeczu, ulotki, mapy, przewodniki (1)

Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy, ulotki, mapy, przewodniki (1)

Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, ulotki, monografie (1)

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego* (od dwóch języków) (1):

Pniewo (gm. Międzyrzecz) – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy, ulotki – angielski, niemiecki (1)
Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, ulotki – angielski, niemiecki, ukraiński (1)
Suma: 21

II.B. Infrastruktura turystyczna: Hotele 5, 4, 3, 2,1 -gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2):
Hotele:
*Hotel Willa Starosty***, Międzyrzecz (2)*
Hotel Tequila, Międzyrzecz (2)*
Hotel Neo, Międzyrzecz (0)*
Motele:
*Motel S3** (rebranding Motelu Nova, dawniej Motel Jumar), Międzyrzecz (2)*
Pensjonaty:
Pensjonat Pod Strzechą, Głębokie (gm. Międzyrzecz) (2)*
Hostele:
Hostel Atena, Skwierzyna (2)
Agroturystyka:
Agroturystyka Maya, Gorzyca (gm. Międzyrzecz) (2)
Agroturystyka Kurska Dolina, Kursk (gm. Międzyrzecz) (2)
Agroturystyka Zielony Zakątek, Templewo (gm. Bledzew) (0)
Stawy u Sikory Agroturystyka i łowisko, Bledzew (0)
Agroturystyka „Sosenka", Borowy Młyn (gm. Pszczew (0))
Agroturystyka Polana Harmonii, Przytoczna (0)
Agroturystyka „Staś" – Halina Galus, Świdwowiec (gm. Trzciel) (0)
Agroturystyka „Świerkowe Widoki", Rybojady (gm. Trzciel) (0)
Agroturystyka Gościniec Pod Dębem, Jasieniec (gm. Trzciel) (0)
Agroturystyka „Nad Stawem", Krobielewko (gm. Skwierzyna) (0)
Agroturystyka „Greczychówka", Nowy Dwór (gm. Skwierzyna) (0)
Agroturystyka „Nad Wartą", Nowy Dwór (gm. Skwierzyna) (0)
Agroturystyka „Hoyland", Świniary (gm. Skwierzyna) (0)
Agroturystyka „Pod Sosnami", Świniary (gm. Skwierzyna) (0)

Agroturystyka „Ranczo Sum", Świniary (gm. Skwierzyna) (0)
Agroturystyka „U Mirka", Świniary (gm. Skwierzyna) (0)
Agroturystyka „U Asi", Skrzynica (gm. Skwierzyna) (0)
Rancho Colorado, Odbudowa – Trzciel (0)
Folwark Helena, Dziubielewo (gm. Przytoczna) (0)
Ośrodki wypoczynkowe:
Ośrodek wypoczynkowy „Abarex-Jawor" , Świdwowiec (gm. Trzciel) (2)
Ośrodek Wypoczynkowy Głębokie (gm. Międzyrzecz) (2)
Ośrodek Wypoczynkowy „ADA" Sp. z o.o., Lubikowo (gm. Przytoczna) (0)
Ośrodek Wypoczynkowy Karina, Pszczew (0)
Apartamenty:
Apartamenty na Malczewskiego, Międzyrzecz (2)
Apartament nad jeziorem Duży Szarcz, Pszczew (2)
Apartamenty Lubuskie Mazury, Pszczew (0)
Apartament nad jeziorem, Pszczew (0)
Apartament Brójce (gm. Trzciel) (0)
Adria House, apartamenty, Skwierzyna (0)
Apartamenty przy Obrze, domki, Skwierzyna (0)
Domy/domki wakacyjne:
Dom Sztuk – House of Arts, Kęszyca (Wieś) (gm. Międzyrzecz) (2)
Wrzosowy Młyn, Skoki (gm. Międzyrzecz) (2)
Domy z Bali nad jeziorem, Kuligowo (gm. Międzyrzecz) (0)
Yellow House, dom wakacyjny, Głębokie (gm. Międzyrzecz) (0)
Oto Domek 1, Głębokie (gm. Międzyrzecz) (0)
Domki Wakacyjne, Głębokie (gm. Międzyrzecz) (0)
Domek drewniany nad jeziorem, Głębokie (gm. Międzyrzecz) (0)
Domki letniskowe, Głębokie (gm. Międzyrzecz) (0)
Domek letniskowy Pod Brzozami, Pszczew (0)
Biały Domek, dom wakacyjny, Lutol Mokry (gm. Trzciel) (0)
Anglo-Polish Holidays, Chycina (gm. Bledzew) (0)
Zacisze na Tymanie, Tymiana (gm. Bledzew) (0)
Czereśniowy Dom, Goruńsko (gm. Bledzew) (0)
Leśny Zakątek, Bledzew (0)
Dom przy Rezerwacie, domki letniskowe, Rybojady (gm. Trzciel) (0)

Nad Jeziorem Kochle, Pszczew (0)
Willa Kwiat Sosny, Pszczew (0)
Siedlisko Kochówka, Pszczew (0)
Stara Owczarnia, Nowa Niedrzewica (gm. Przytoczna) (0)
Domki nad jeziorem Lubikowo (gm. Przytoczna) (0)
Przystań Lubikowo (gm. Przytoczna) (0)
Tropicana sp. z o.o. (2 obiekty), Lubikowo (gm. Przytoczna) (0)
ADB sp. z o.o. (2 obiekty), Lubikowo (gm. Przytoczna) (0)
BNL24 sp. z o.o. (2 obiekty), Lubikowo (gm. Przytoczna) (0)
Albertówka, dom wakacyjny, Jasieniec (gm. Trzciel) (0)
Willa Awangarda, Trzciel (0)
Willa Zgoda, Trzciel (0)
Dom na prerii w mieście, Trzciel-Odbudowa (0)
Dobra Przystań, Skwierzyna (0)
Noclegi nad Obrą, Skwierzyna (0)
Dom przy Puszczy Noteckiej, Skrzynica (gm. Skwierzyna) (0)
Folwark Amalia, Lubikówko (gm. Przytoczna) (0)
Slowhop:
Wodna Kryjówka w Środku Lasu, slowhop, Wysoka (gm. Międzyrzecz) (2)
Stodoła Rybojady, dom wakacyjny, slowhop, Rybojady (gm. Trzciel) (2)
Pokoje gościnne:
Dom Pielgrzyma przy Sanktuarium N.M.P w Rokitnie (gm. Przytoczna) (2)
Ośrodek Sportu i Rekreacji w Skwierzynie, pokoje gościnne, Skwierzyna (2)
Obiekty inne:
Pałac Wiejce, Wiejce (gm. Skwierzyna) (2)
Pałac Kursko, Kursko (gm. Międzyrzecz) (2)
Folwark Pszczew (0)
Zajazd Zielona Gęś (Motel „U Anki- Zielona Gęś”), Przytoczna (0)
Gościniec na Półwyspie, Wysoka (gm. Międzyrzecz) (0)
Gościniec Skwierzyna (0)
„Knajpa” Sorba, Skwierzyna (0)
Suma: 38

Istniejąca oferta pakietowa hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach (1):
Folwark Pszczew (1)
Rancho Colorado, Odbudowa-Trzciel (1)
Restauracje z autentyczną kuchnią regionalną, tradycyjną (za pierwszy obiekt) (3):
Pałac Wiejce, Wiejce (gm. Skwierzyna) – restauracja, kuchnia polska (3)
Zajazd Zielona Gęś (Motel „U Anki- Zielona Gęś"), Przytoczna – restauracja, tradycyjna kuchnia polska (0)
Folwark Amalia – Apartamenty, Lubikówko (gm. Przytoczna) – restauracja, tradycyjna kuchnia polska (0)
„Knajpa" Sorba, Skwierzyna – restauracja, kuchnia polska (0)
Restauracja Pod Strzechą, Głębokie (gm. Międzyrzecz) – dania kuchni polskiej (0)*
Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1):
*Hotel Willa Starosty***, Międzyrzecz – restauracja, sala konferencyjna (1)*
Hotel Tequila, Międzyrzecz – restauracja (0)*
Hotel Neo, Międzyrzecz – restauracja (0)*
*Motel S3** (rebranding Motelu Nova, dawniej Moel Jumar), Międzyrzecz – restauracja (0)*
Gościniec na Półwyspie, Wysoka (gm. Międzyrzecz) – restauracja (0)
Gościniec Skwierzyna – restauracja (0)
Apartamenty przy Obrze, domki, Skwierzyna – restauracja (0)
Agroturystyka Gościniec Pod Dębem, Jasieniec (gm. Trzciel) – restauracja, sale biesiadne (0)
Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1):
Pałac Wiejce, Wiejce (gm. Skwierzyna) (1)
Pałac Kursko, Kursko (gm. Międzyrzecz) (1)
Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1):
Pałac Wiejce, Wiejce (gm. Skwierzyna) (1)
Pałac Kursko, Kursko (gm. Międzyrzecz) (1)
Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1):
Restauracja Neo przy Hotelu Neo, Międzyrzecz (1)*

Restauracja Rajshahi Kebab, Międzyrzecz (0)
Restauracja w Hotelu Tequila, Międzyrzecz(0)*
Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1):
Bar u Suma, Trzciel (1)
Pysia Bistro, Międzyrzecz (0)
Bistro u Asi, Międzyrzecz (0)
Bar „U Szewca", Pszczew (0)
Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2):
Inteline Wynajem samochodów, Skwierzyna (2)
Xale Sp. z o.o., Wynajem samochodów, Trzciel (2)
Suma: 16

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:
Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4):
Port Lotniczy Zielona Góra – Babimost (IEG) – w odległości do Międzyrzecza 40–46 km w zależności od wybranej trasy (4)
Lotnisko z połączeniami krajowymi* w odległości mniej niż 50 km do centrum regionu (3): *brak*
Duży dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (3): *brak*
Inny* dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2):
Międzyrzecz – Dworzec PKP, stacja Międzyrzecz, m.in. na linii kolejowej nr 367 Zbąszynek – Gorzów Wlkp. (2)
Skwierzyna – Dworzec PKP, stacja Skwierzyna, m.in. na linii kolejowej nr 367 (0)
Zbąszynek – Gorzów Wlkp. (0)
Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2): *brak*
Przystanek autobusowy* na miejscu (za pierwszy) (1):
Międzyrzecz – Dworzec Autobusowy, Plac Powstańców Wlkp. (1)
Skwierzyna – Dworzec Autobusowy, ul. Dworcowa (0)
Port pasażerski morski na miejscu (za pierwszy) (3): *brak*
Czynna przystań* pasażerska morska lub rzeczna (za pierwszą) (1): *brak*
Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km (za pierwsze dwie) (4):

Autostrada A-2, przebiega przez gminę Trzciel, węzeł Trzciel (4)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2):

Droga ekspresowa S3 – przebiega przez gminy: Międzyrzecz, Bledzew oraz Skwierzynę (2)

Droga krajowa nr 24 (DK24) przebiega przez gminy: Bledzew, Skwierzyna, Przytoczna (2)

Droga krajowa nr 92 (DK92) przebiega przez gminę Trzciel (0)

Inne połączenie* bez utrudnień dla autokarów (za pierwsze dwa) (1): *brak*

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2): *brak*

Kursy nocne komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (1)**:**

PKS w Gorzowie Wielkopolskim Sp. z o.o. (1)

Świebodziński Związek Powiatowo-Gminny, połączenia przez Boryszyn, Kaławę, Międzyrzecz (gm. Międzyrzecz) (1)

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1):

Całodobowy punkt wyjazdowy taksówek w powiecie międzyrzeckim – Międzyrzecz, przy stacji PKP/PKS (1)

Międzyrzecz – m.in. Andrzej Terejko Taxi4, Merc-Taxi Stepczyński M., Taxi 8 Jarosław Pietrasz (1)

Skwierzyna – Family Taxi, Taxi Centrum (1)

Trzciel – Przewóz osób Mieczysław Kuryś (1)

Stała oferta powozów, bryczek i inna retro (za pierwszą ofertę) (3):

Trzciel – Rancho Amanda (1)

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę)* (1): *brak*

Suma: 22

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3):

Wrocław – Międzynarodowe Targi Turystyczne – Międzyrzecki Rejon Umocniony Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie (3)

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej)

w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2):
Poznań – Tour Salon Targi Regionów i Produktów Turystycznych – Gmina Międzyrzecz (2)
Poznań – Tour Salon Targi Regionów i Produktów Turystycznych – Międzyrzecki Rejon Umocniony Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie (2)
Szczecin – Piknik nad Odrą – Międzyrzecki Rejon Umocniony Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie (2)
Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (1): *brak*
Zorganizowanie podróży/wizyty medialnej w ostatnich 2 latach (2): *brak*
Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1):
Międzyrzecz – 18 marca 2026 r. w Bibliotece Miejskiej odbyła się polsko-niemiecka konferencja w ramach projektu „Żywe miejsca pamięci" poświęcona transgranicznemu upamiętnianiu i łączeniu ważnych miejsc pamięci związanych z historią nazistowskich mordów na chorych oraz śladami życia żydowskiego w niemiecko-polskim regionie przygranicznym (1)
Międzyrzecz – 11 kwietnia 2025 r. w Bibliotece Miejskiej odbyła się konferencja naukowa poświęcona osadnictwu na Ziemi Lubuskiej po II wojnie światowej (1)
Suma: 11

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:
III.A. Instytucje Kultury
Teatr stały (za pierwszy obiekt) (3): *brak*
Filharmonia na miejscu (3): *brak*
Stała oferta koncertów muzycznych* (za pierwszą ofertę) (2): *brak*
Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie) (1): *brak*
Opera na miejscu (2): *brak*
Teatr muzyczny (operetka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwszą ofertę) (2): *brak*
Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2):
Międzyrzecz – Kino MOK w Międzyrzeckim Ośrodku Kultury (2)
Pszczew – Kino Przystań w Gminnym Ośrodku Kultury (0)
Przytoczna – Kino Objazdowe (0)

Suma: 2

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2): *brak*

Jeziora (zdatne do kąpieli, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2):

Gm. Przytoczna - Jezioro Lubikowskie (2)

Gm. Międzyrzecz – Jezioro Głębokie (0)

Gm. Bledzew – Zalew Bledzewski, Jezioro Cisie, Jezioro Chycina (0)

Brzeg morski na terenie regionu (3): *brak*

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1):

Międzyrzecz – Aleja lipowa, zabytkowa dat. 2 poł. XIX w., wyjazd z miasta do Skwierzyny, rej. w 1974 r. (1)

Popowo (gm. Bledzew) Powierzchniowy pomnik przyrody „Las nad Źródliskiem" (1)

Chycina (gm. Bledzew) – Dąb szypułkowy, obw. 810 cm, wys. 30 m (0)

Międzyrzecz – Wierzba biała, obw. 630 cm, wys. 10 m, Plac przy pomniku 1000-lecia (0)

Międzyrzecz – Lipa szerokolistna, obw. 370 cm, wys. 26 m, dziedziniec Muzeum (0)

Policko (gm. Pszczew) – Dąb szypułkowy, obw. 418 cm, wys. 22 m (0)

Wieże widokowe stale dostępne (za pierwsze dwie) (1):

Pszczew – Punkt widokowy na Górze Wieżowej (tzw. Grodzisku), zagospodarowany, ogólnodostępny, całoroczny (1)

Międzyrzecz – Punkt widokowy na wieży ratuszowej (1)

Skwierzyna – Punkt widokowy na szczycie miejskiej wieży ciśnień (0)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3): *brak*

Suma: 6

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne (za pierwszy obiekt) (2):

Pływalnia Miejska Kasztelanka MOSiR, Międzyrzecz (2)

Rancho Colorado Trzciel-Odbudowa (0)

Baseny otwarte ogólnodostępne (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego) (1): *brak*

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne (za pierwszy obiekt) (2):
Jezioro Lubikowskie, kąpielisko strzeżone (gm. Przytoczna) (2)
Jezioro Szarcz Duży, strzeżone kąpielisko gminne (gm. Pszczew) (0)
Jezioro Głębokie, kąpielisko niestrzeżone (gm. Międzyrzecz) (0)
Jezioro Młyńskie, plaża niestrzeżona (gm. Trzciel) (0)
Jezioro Chycińskie, częściowo niestrzeżone (gm. Bledzew) (0)
Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1):
Simon Says Szkoła języka angielskiego, Skwierzyna (1)
Sezonowa* oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1):
English School Szkoła Języków Obcych, Międzyrzecz (1)
English Corner, Trzciel (0)
Stałe centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2):
Międzyrzecki Ośrodek Sportu i *Wypoczynku, Międzyrzecz (2)*
Ośrodek Sportu i Rekreacji w Skwierzynie (0)
Sezonowe* centra sportowe z oferta ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (1):
brak
Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1):
Stadion Miejski im. dra Adama Szantruczka, Międzyrzecz (1)
Stadion Miejski, Skwierzyna (0)
Stadion miejski, Trzciel (0)
Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1):
Szkółka jeździecka "Stajnia Kuźnik", Kuźnik (gm. Międzyrzecz) (1)
Rancho Klama, Międzyrzecz (1)
Folwark Helena, Dziubielewo (gm. Przytoczna) (0)
Ośrodek Wypoczynkowy Karina, Pszczew (0)
Miejsko-Gminny Ludowy Klub Sportowy „Orlęta" Trzciel – Sekcja Jeździecka, Trzciel (0)
Lodowiska ogólnodostępne stałe (za pierwszy obiekt) (1):
Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1):
Skwierzyna – "Lodowisko" przy Ośrodku Sportu i Rekreacji w Skwierzynie, sezonowe (1)

Międzyrzecz – Sezonowe lodowisko syntetyczne przy Hali Widowiskowo-Sportowej na os. Kasztelańskim (0)

Suma: 12

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV.A. Instytucje w regionie:

Obecność uniwersytetu w regionie (za pierwszy) (4): *brak*

Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2): *brak*

Obecność siedziby władz państwowych (5): *brak*

Obecność siedziby władz wojewódzkich (2): *brak*

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Oficjalne kurorty (za pierwsze trzy miejscowości) (4): *brak*

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2):

Gabinet fizjoterapii, Oddział rehabilitacji, Szpital im. Pięciu Św. Braci Międzyrzeckich, Międzyrzecz (2)

Ośrodek Rehabilitacji Euro-Med Sp. z o.o. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital im.dr nauk medycznych Radzimira Śmigielskiego Sp. z o.o., Skwierzyna (2)

Agnieszka Piotrowska Rehabilitacja-Metatron, Przytoczna (0)

Manola Spa Międzyrzecz, Międzyrzecz (0)

Suma: 4

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Regularne organizowanie imprez targowych o przynajmniej krajowym zasięgu (2): *brak*

Obecność krajowych central wielkich firm w regionie (za pierwsze trzy) (2): *brak*

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3):

Kęszyca Leśna (gm. Międzyrzecz) – Ośrodek Kęszyca Leśna, sale konferencyjne, konferencje i spotkania biznesowe (3)

Międzyrzecz – Hotel Neo, sale biznesowe, konferencje i spotkania biznesowe (0)

Międzyrzecz – Międzyrzecki Ośrodek Kultury – sala konferencyjna o pow. 88 m² dostosowana do organizacji szkoleń, paneli dyskusyjnych, konferencji (0)

Wiejce (gm. Przytoczna) – Pałac Wiejce, 4 sale biznesowe szkoleniowe i konferencyjne, pojemność do 200 osób oraz ponad 100 miejsc noclegowych (0)
Pszczew – Ośrodek Wypoczynkowy Jeziorak, sala z wyposażeniem dla 70 osób, konferencje i spotkania biznesowe (0)
*Hotel Willa Starosty***, Międzyrzecz – restauracja, sala konferencyjna (0)*
Folwark Pszczew – zaplecze eventowe, możliwość spotkań biznesowych (0)
Razem: 3

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:
Galeria zakupów o znaczeniu regionalnym (za pierwszy obiekt) (4) za jeden następny (2):
Skwierzyna – Park Handlowy ul. Gorzowska (4)
Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych z patentem europejskim (za pierwszy obiekt) (2): *brak*
Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skalę krajową (za pierwszy obiekt) (1): *brak*
Deptak handlowy (za pierwszy) (2): *brak*
Razem: 4

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:
Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1):
Międzyrzecz – Haren (Ems) (Niemcy), Vlagtwedde / Westerwolde (Holandia), Andresy (Francja) (1)
Pszczew – Letschin (Niemcy), Canaro (Włochy), Seelow (Niemcy) (1)
Skwierzyna – Bernau Bei Berlin (Niemcy), Durbe (Łotwa), Fredersdorf / Vogelsdorf (Niemcy) (1)
Trzciel – Asendorf Dolna Saksonia (Niemcy), Falkenberg (Niemcy) (1)
Suma: 4

3. Interpretacja wyników analizy potencjału

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób szczegółowy zestawienie punktacji dla poszczególnych kategorii oraz podkategorii w związku z przeprowadzoną analizą. Wykonane zestawienie umożliwi wykazanie potencjału powiatu pod względem

znaczenia poszczególnych kategorii walorów, a także ustalenie i w konsekwencji ocenę stopnia organizacji infrastruktury i obsługi ruchu turystycznego na terenie regionu. W dalszej części opracowania zamieszczono szczegółową analizę uzyskanych wyników.

Tabela 1. Zestawienie punktacji potencjału turystyczno-kulturowego powiatu międzyrzeckiego

Kategoria	Podkategoria	Liczba uzyskanych punktów	Maksymalna liczba punktów
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	**I.A Zabytki**		**473**
	I.A. a) Obiekty sakralne	37	122
	I.A. b) Zamki i pałace	8	108
	I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne	34	140
	I.A. d) Obiekty militarne	22	18
	Punkty dodatkowe za obiekty podkategorii I.A.	31	
	I.B. Miejsca historyczne lub znaczące		168
	I.B. a) Budowle historyczne i monumenty	7	102
	I.B. b) Cmentarze historyczne	7	56
	I.B. c) Budowle współczesne	0	10
	I.C. Pojedyncze dzieła sztuki	**15**	**72**
	I.D. Muzea i wystawy	**39+37**	**205**
	I.E. Eventy kulturowe	**33**	150
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną	**2**	16
	I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza	**12**	53
	I.H. Szlaki kulturowe	**46**	106
	RAZEM za kategorię I	**330**	**1243**
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	21	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	54	51
	II.C. Infrastruktura komunikacyjna	22	32
	II.D. Promocja turystyczna	11	20
	RAZEM za kategorię II	**108**	**120**
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A. Instytucje Kultury	2	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	6	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna	12	13
	RAZEM za kategorię III	**20**	**39**

IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	0	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	4	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	3	11
	IV.D. Oferta shoppingu	4	11
	IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów	4	4
	RAZEM za kategorię IV	**15**	**57**
	SUMA (WSZYSTKIE KATEGORIE)	**473**	**1453**

Podsumowanie:

kategoria I: **330**

kategoria II: 108

kategoria III: 20

kategoria IV: 15

Łącznie: 473

Wnioski z analizy:

W przeprowadzonej waloryzacji potencjału turystycznego w zakresie turystyki kulturowej powiat międzyrzecki otrzymał 330 punktów, co oznacza to, że zalicza się do kategorii identyfikującej powiat o dużym potencjale turystyki kulturowej. Koncentracja zasobów dziedzictwa materialnego, obecność rozpoznawalnych atrakcji historycznych oraz relatywnie dobrze rozwinięta infrastruktura obsługi ruchu turystycznego, mogą stanowić podstawę budowania wyspecjalizowanych produktów turystycznych.

W grupie obiektów sakralnych na szczególną uwagę zasługuje Rokitno – Pomnik Historii, pełniące funkcję ważnego ośrodka pielgrzymkowego, reprezentowanego przez sanktuarium i bazylikę mniejszą wraz z Kalwarią Rokitniańską. Potencjał turystyki religijnej wzmacnia obiekt związany z kultem lokalnym, Sanktuarium Pięciu Braci Męczenników w Międzyrzeczu, a także zachowane świątynie reprezentujące różnorodność wyznaniową regionu.

Znaczący potencjał dla rozwoju turystyki historycznej i krajoznawczej tworzą zamki, pałace i historyczne układy urbanistyczne. Szczególnie wyróżnia się zamek królewski w Międzyrzeczu – Pomnik Historii, stanowiący jeden z kluczowych elementów dziedzictwa kulturowego regionu. Uzupełnieniem tej oferty pozostają zespoły rezydencjonalne i pałacowe, m.in. w Bobowicku, Wiejcach czy Pszczewie, a

także zachowane układy urbanistyczne Międzyrzecza, Pszczewa, Skwierzyny i Brójec, wzmacniające potencjał turystyki miejskiej i krajoznawczej.

Wysoka punktacja uzyskana przez kategorię innych zabytkowych obiektów architektonicznych i technicznych wskazuje na dużą różnorodność zasobów kulturowych. Szczególną rolę pełnią tu zabytki związane z historią pogranicza i wielokulturowości, w tym dawna synagoga w Międzyrzeczu czy ślady obecności społeczności żydowskiej w Skwierzynie i Trzcielu. Ważnym elementem narracji kulturowej pozostają świadectwa działalności cystersów w Bledzewie oraz zabytki techniki, takie jak elektrownia wodna i historyczne młyny.

Jednym z ważniejszych wyróżników badanego obszaru jest dziedzictwo militarne, które tworzy podstawy dla rozwoju wyspecjalizowanej turystyki militarnej i historycznej. Szczególne znaczenie posiada Międzyrzecki Rejon Umocniony (MRU) – unikatowy w skali kraju system fortyfikacji, stanowiący jednocześnie miejsce o wysokiej rozpoznawalności turystycznej. Uzupełnieniem tej oferty są budowle obronne Pozycji Trzcielskiej, historyczne mosty forteczne oraz zachowane elementy infrastruktury wojskowej, które zwiększają możliwości tworzenia spójnych narracji historycznych i produktów tematycznych.

Istotnym komponentem potencjału turystyki kulturowej pozostają muzea i ekspozycje, które uzyskały jedną z najwyższych ocen w waloryzacji. Szczególne znaczenie posiadają Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie oraz muzeum sanktuaryjne w Rokitnie. Ważną funkcję uzupełniającą pełnią mniejsze placówki, m.in. Muzeum „Dom Szewca” w Pszczewie, Centrum Edukacji Historycznej w Skwierzynie czy prywatne ekspozycje związane z militariami i dziedzictwem lokalnym. Wysoka punktacja muzeów wynika nie tylko z liczby placówek, ale również z obecności przewodników, materiałów informacyjnych, wersji obcojęzycznych oraz wydarzeń specjalnych, takich jak Noc Muzeów.

Jakość potencjału obszaru wskazuje podnosi obecność pojedynczych dzieł sztuki i zbiorów muzealnych o wysokiej randze, w tym przede wszystkim Gemmy Gordiana III, mającej znaczenie międzynarodowe, kolekcji portretów trumiennych czy cudownego obrazu Matki Boskiej Rokitniańskiej. Zasoby te zwiększają wartość poznawczą regionu oraz wzmacniają jego unikatowość na tle innych obszarów.

Potencjał turystyki kulturowej wzmacniają eventy i wydarzenia o charakterze historycznym, etnograficznym oraz rekonstrukcyjnym, choć ich liczba i zasięg

pozostają umiarkowane. Istotną rolę odgrywają m.in. Dni Międzyrzecza „Święto Między Rzekami", Jarmark Magdaleński w Pszczewie, wydarzenia rekonstrukcyjne „W cieniu korony" czy Turniej Rycerski w Pszczewie. Wydarzenia te nie tylko zwiększają atrakcyjność sezonową regionu, mają niewątpliwy wpływ na aktywizację lokalnego dziedzictwa.

Jednym z ważniejszych czynników wzmacniających potencjał badanego obszaru pozostaje rozbudowana sieć szlaków kulturowych i tematycznych (74 pkt), która umożliwia integrację rozproszonych atrakcji w spójny produkt turystyczny. Szczególne znaczenie mają międzynarodowe i krajowe szlaki przebiegające przez region, takie jak Lubuska Droga św. Jakuba, Pętla Wielkopolsko-Lubuska Szlaku Cysterskiego, a także lokalne trasy związane z dziedzictwem militarnym, wodnym i religijnym. Istotnym uzupełnieniem są szlaki wirtualne oraz aplikacje mobilne wspierające interpretację dziedzictwa.

Na pozytywną ocenę potencjału wpływa także wysoki poziom przygotowania infrastrukturalnego i organizacyjnego. Kategoria elementów obsługi turystycznej uzyskała 108 punkty na 120 możliwych, co świadczy o dobrym przygotowaniu do przyjmowania ruchu turystycznego. Korzystnie wypada dostępność informacji turystycznej, funkcjonowanie przewodników, materiały promocyjne oraz dostęp do bazy noclegowej o zróżnicowanym standardzie – od hoteli i pensjonatów po agroturystykę i obiekty historyczne adaptowane do funkcji noclegowych, jak pałace w Wiejcach i Kursku.

Pomimo licznych walorów analiza wykazała ograniczenia rozwoju turystyki kulturowej. Relatywnie słabiej rozwinięta pozostaje oferta instytucji kultury oraz wydarzeń o randze ponadregionalnej i krajowej. Ograniczona liczba nowoczesnych obiektów kultury i budowli współczesnych powoduje, że oferta turystyczna opiera się niemal wyłącznie na dziedzictwie historycznym. Niewystarczająco rozwinięte pozostają także elementy oferty komplementarnej, mogące wydłużać pobyt turystów i zwiększać atrakcyjność całoroczną.

4. Postulaty dotyczące rozwijania turystyki kulturowej w powiecie międzyrzeckim

Powiat międzyrzecki dysponuje zróżnicowanym i komplementarnym zbiorem zasobów turystycznych, stanowiących podstawę do budowy oferty ponadlokalnej. Do

kluczowych walorów należy Międzyrzecki Rejon Umocniony jako unikatowy w skali kraju produkt turystyki militarnej, a także sanktuarium w Rokitnie oraz zamek w Międzyrzeczu, posiadające rangę Pomnika Historii. Istotnym zasobem są również dziedzictwo kulturowe i historyczne obszaru pogranicza oraz wysoka wartość przyrodniczo-krajobrazowa obejmująca kompleksy leśne, jeziora i tereny sprzyjające turystyce aktywnej i wypoczynkowej. Zasoby te tworzą wielowymiarową strukturę potencjału, łączącą funkcje turystyki poznawczej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.

Szansą rozwojową regionu jest rosnące znaczenie turystyki opartej na doświadczeniu, autentyczności i narracyjności, wspieranej przez rozwój form takich jak turystyka militarna, pielgrzymkowa, aktywna oraz slow tourism. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym jest rozwój narzędzi cyfrowych umożliwiających integrację rozproszonych atrakcji oraz budowa współpracy sieciowej i modeli klastrowych w turystyce.

Do głównych ograniczeń należy przestrzenne i funkcjonalne rozproszenie zasobów turystycznych, skutkujące niskim poziomem ich integracji produktowej. Dominujące podejście punktowe ogranicza tworzenie spójnych doświadczeń turystycznych, a niewystarczająco rozwinięta infrastruktura pobytowa i informacyjna osłabia możliwość wydłużenia czasu pobytu. Dodatkowym problemem jest sezonowość ruchu turystycznego oraz ograniczona rozpoznawalność regionu na rynku.

Wśród zagrożeń należy wskazać konkurencję silniej wypromowanych destynacji turystycznych bliskiego sąsiedztwa, ryzyko utrwalenia modelu ruchu jednodniowego oraz fragmentaryzację zarządzania ofertą turystyczną, co może ograniczać skuteczność działań promocyjnych. W dłuższej perspektywie istotnym wyzwaniem pozostaje dostosowanie infrastruktury i oferty do zmieniających się oczekiwań turystów, zwłaszcza w zakresie cyfryzacji i personalizacji usług.

W oparciu o powyższą diagnozę zasadne jest wdrożenie strategii przejścia od modelu rozproszonych atrakcji do zintegrowanej oferty turystycznej opartej na spójnej narracji regionu. Kluczowym kierunkiem jest specjalizacja funkcjonalna, obejmująca turystykę militarną (MRU), religijną i pielgrzymkową (Rokitno), historyczno-kulturową (dziedzictwo pogranicza) oraz przyrodniczo-aktywną.

Równolegle konieczny jest rozwój zintegrowanych produktów turystycznych w formie pakietów doświadczeń, zastępujących dostęp do pojedynczych atrakcji. Przykładem mogą być oferty łączące zwiedzanie, rekreację i elementy narracyjne, co

sprzyja wydłużeniu pobytu oraz zwiększeniu ekonomicznego efektu turystyki w regionie.

Uzupełnieniem tych działań powinny być inicjatywy na rzecz cyfryzacji doświadczenia turystycznego, obejmujące m.in. aplikacje mobilne, audioprzewodniki i narzędzia interpretacji dziedzictwa, które integrują rozproszone zasoby i podnoszą jakość odbioru regionu.

Kluczowe znaczenie będzie miało łączenie zasobów w spójne produkty, wzmacnianie współpracy lokalnej oraz konsekwentne budowanie marki opartej na unikalnej tożsamości regionu. Dalszy rozwój funkcji turystyki kulturowej wymaga intensyfikacji działań promocyjnych służących budowie rozpoznawalnego produktu turystycznego regionu.

5. Powiat międzyrzecki jako destynacja turystyki kulturowej

Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji zasobów kulturowych oraz ich waloryzacji można wskazać, że powiat międzyrzecki posiada zróżnicowany i wieloprofilowy potencjał rozwoju turystyki kulturowej, wynikający z bogactwa dziedzictwa historycznego, sakralnego, militarnego, muzealnego i krajobrazowego. Jak już wcześniej podkreślano, szczególnym wyróżnikiem regionu jest obecność obiektów o wysokiej randze dziedzictwa posiadających status Pomnika Historii, w tym Rokitna, jednego z najważniejszych ośrodków pielgrzymkowych województwa lubuskiego, oraz zamku królewskiego w Międzyrzeczu. Zróżnicowanie zasobów umożliwia rozwój wielu komplementarnych form turystyki, które mogą współtworzyć kompleksową ofertę regionu:

- Turystyka dziedzictwa kulturowego – należy do dominujących realizowanych form i możliwych do dalszego rozwoju w powiecie międzyrzeckim. Opiera się na koncentracji zabytków architektury, historycznych układów urbanistycznych oraz obiektów o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Szczególną rolę odgrywają historyczne centra i ośrodki krajoznawcze, jak Międzyrzecz, Pszczew, Skwierzyna i Trzciel, a także zespoły pałacowo-parkowe w Wiejcach, Bobowicku, Kursku i Gorzycy, oraz liczne zabytki architektury sakralnej i świeckiej, współtworzące krajobraz kulturowy regionu.
- Turystyka historyczna – rozwijana może być w oparciu o zasoby dokumentujące dzieje pogranicza, wielokulturowość regionu oraz historyczne przemiany polityczne i społeczne. Szczególne znaczenie posiadają zamek w Międzyrzeczu, historyczne

układy urbanistyczne miast, miejsca związane z kultem Pięciu Braci Męczenników, dziedzictwo militarne okresu II wojny światowej, historyczne cmentarze różnych wyznań oraz obiekty dokumentujące średniowieczne i nowożytne dzieje regionu.

- Turystyka militarna – stanowi jedną z najbardziej charakterystycznych specjalizacji turystycznych powiatu. Jej rozwój opiera się przede wszystkim na zasobach Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego (MRU) – unikatowego systemu fortyfikacji obejmującego bunkry, podziemne trasy turystyczne i obiekty obronne. Uzupełnieniem tej oferty pozostają fortyfikacje Pozycji Trzcielskiej, a także samodzielne obiekty, w tym schrony bojowe, mosty forteczne oraz inne ślady infrastruktury wojskowej.
- Turystyka religijna i pielgrzymkowa – posiada szczególnie silne podstawy rozwoju dzięki obecności ważnych miejsc kultu religijnego i cennego dziedzictwa sakralnego. Kluczowe znaczenie posiada Rokitno – Pomnik Historii, obejmujące sanktuarium, bazylikę mniejszą i Kalwarię Rokitniańską. Ważną funkcję pełni również Sanktuarium Pięciu Braci Męczenników w Międzyrzeczu, a także kościoły gotyckie i barokowe w Pszczewie, Skwierzynie, Trzcielu i Bledzewie, wzbogacające ofertę turystyki religijnej i poznawczej.
- Turystyka muzealna – znajduje silne podstawy rozwoju dzięki funkcjonowaniu placówek prezentujących historię, kulturę i dziedzictwo regionu. Szczególną rolę odgrywają Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, wyróżniające się m.in. kolekcją portretów trumiennych i Gemmą Gordiana III, Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie, muzeum sanktuaryjne w Rokitnie oraz lokalne izby pamięci, m.in. Muzeum „Dom Szewca” w Pszczewie i Centrum Edukacji Historycznej w Skwierzynie.
- Turystyka krajoznawcza – rozwija się w oparciu o możliwość poznawania różnorodnych walorów kulturowych i historycznych regionu, obejmujących zabytki, miejsca pamięci, historyczne układy osadnicze oraz krajobrazy kulturowe pogranicza. Szczególnie atrakcyjne poznawczo pozostają miejscowości o zachowanym dziedzictwie historycznym, takie jak Międzyrzecz, Pszczew, Skwierzyna i Trzciel.
- Turystyka szlakami tematycznymi – posiada bardzo korzystne warunki rozwoju dzięki rozbudowanej sieci tras integrujących rozproszone zasoby kulturowe. Szczególne znaczenie mają Lubuska Droga św. Jakuba, Pętla Wielkopolsko-Lubuska Szlaku Cysterskiego, Międzynarodowy Szlak Rowerowy R-1, szlaki związane z

Międzyrzeckim Rejonem Umocnionym oraz lokalne ścieżki historyczne i edukacyjne.

- Turystyka eventowa i turystyka żywej historii – może być rozwijana w oparciu o wydarzenia aktywizujące lokalne dziedzictwo historyczne i kulturowe. Szczególne znaczenie posiadają Dni Międzyrzecza „Święto Między Rzekami", Jarmark Magdaleński w Pszczewie, turnieje rycerskie, rekonstrukcje historyczne oraz wydarzenia organizowane przy obiektach zabytkowych i militarnych.
- Turystyka etnograficzna – rozwijana może być dzięki zachowanym elementom lokalnych tradycji, zwyczajów i dziedzictwa niematerialnego, szczególnie widocznym w miejscowościach o silnie zachowanej tożsamości kulturowej, takich jak Pszczew i Trzciel (który, co nie wybrzmiało w pracy, przynależy do etnograficznego Regionu Kozła).
- Turystyka industrialna i turystyka dziedzictwa techniki – możliwa jest do realizacji poprzez wykorzystanie zabytków techniki i historycznej infrastruktury gospodarczej regionu, w tym młynów, elektrowni wodnych, historycznych mostów oraz dawnych obiektów przemysłowych i gospodarczych.
- Turystyka pamięci i biograficzna – obejmuje miejsca związane z ważnymi wydarzeniami historycznymi, pamięcią zbiorową oraz kultem religijnym. Szczególne znaczenie posiadają miejsca związane z Pięcioma Braćmi Męczennikami, historyczne cmentarze różnych wyznań oraz miejsca pamięci narodowej.
- Turystyka pogranicza kulturowego i wielokulturowości – może rozwijać się w oparciu o dziedzictwo odzwierciedlające współistnienie różnych kultur i tradycji regionu. Świadectwem tej różnorodności pozostają m.in. dawna synagoga w Międzyrzeczu, ślady społeczności żydowskiej w Skwierzynie i Trzcielu, a także dziedzictwo cysterskie i niemieckie obecne w krajobrazie kulturowym powiatu.

Ważnym uzupełnieniem oferty turystyki kulturowej, umożliwiającym łączenie funkcji poznawczych z wypoczynkiem jest turystyka wypoczynkowa i rekreacyjna. Szczególne znaczenie posiadają walory przyrodnicze Pszczewskiego Parku Krajobrazowego, jeziora Pszczewskie, Lubikowskie, Chłop, Głębokie, Chycina, a także baza noclegowa obejmująca gospodarstwa agroturystyczne, ośrodki wypoczynkowe i historyczne obiekty adaptowane do funkcji hotelowych, m.in. w Wiejcach, Kursku i Rokitnie.

Integrację walorów kulturowych i przyrodniczych umożliwiają międzynarodowe, krajowe i regionalne szlaki turystyczne oraz lokalne trasy i ścieżki.

Turystyka aktywna realizowana po szlakach kulturowych i krajoznawczych – posiada bardzo dobre warunki rozwoju dzięki sieci tras pieszych, rowerowych i tematycznych. Szczególne znaczenie mają Międzynarodowy Szlak Rowerowy R-1, Lubuska Droga św. Jakuba oraz szlaki związane z MRU oraz lokalne ścieżki edukacyjne i krajoznawcze.

Sieciowanie produktów turystycznych i rozwój współpracy klastrowej – stanowią istotny kierunek wzmacniania konkurencyjności destynacji. Korzystne warunki występują w zakresie integracji dziedzictwa sakralnego (Rokitno, Bledzew, Międzyrzecz), militarnego (MRU, Pozycja Trzcielska), muzealnego, aktywnego i przyrodniczego. Szczególny potencjał posiada tworzenie wspólnych produktów turystycznych, pakietów pobytowych, tras tematycznych oraz partnerstw rozwijanych wokół koncepcji takich jak „Szlak Dziedzictwa Militarnego MRU" czy „Rokitno – centrum turystyki religijnej i pielgrzymkowej".

Podsumowując, powiat międzyrzecki można uznać za destynację o wieloprofilowym potencjale turystyki kulturowej, w której dominujące znaczenie posiadają turystyka historyczna, militarna, religijna, muzealna i dziedzictwa kulturowego. Ich uzupełnienie przez turystykę aktywną, wypoczynkową oraz sieciowanie produktów stwarza warunki do budowania spójnej, konkurencyjnej i całorocznej oferty turystycznej regionu.

Bibliografia:

Awedyk M., Kaczor B., Miedzińska I., *Atlas polskich rzek i jezior*, Wyd. Dragon, Bielsko-Biała 2019

Chmielewski A., *Uroczyska MRU i Rezerwat Nietoperek. Przewodnik turystyczny*, Klub Przyrodników, Świebodzin 2007

Czabańska-Rosada M., Słowiński P., Śladami Żydów na Ziemi Lubuskiej. Ziemia Międzyrzecka – dziedzictwo materialne, *Język. Religia. Tożsamość*, 2023, t. 2 (28), s. 301–328. DOI: 10.5604/01.3001.0054.3272

Czabańska-Rosada M., Słowiński P., Śladami Żydów na Ziemi Lubuskiej. Ziemia Międzyrzecka – ludzie, *Język. Religia. Tożsamość*, 2024, t. 1 (29), s. 245–276

Dziedzictwo Ziemi Lubuskiej. Dzieje i kultura, pod redakcją Bogumiły Burdy i Małgorzaty Szymczak, Wyd. Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2023

Jurga R.M., Lisiecki L., *Międzyrzecki Rejon Umocniony. Fortyfikacje odcinka południowego. Ilustrowany przewodnik turystyczny*, Zielona Góra 2020

Kirmiel A., Międzyrzecz i ziemia międzyrzecka. Szkice z przeszłości (wyd. 2 poprawione), Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, Międzyrzecz 2023

Kucharski Stanisław, *Zabytki architektury województwa* lubuskiego, Wyd. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, Zielona Góra 2010

Mikos von Rohrscheidt A., 2016, Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy, Wyd. KulTour.pl, Poznań

Mleczak M., Geomorfologiczne i geologiczne uwarunkowania centralnej części Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego (MRU), Polska Zachodnia, *Prace Geograficzne*, 2018, nr 152, s. 105–118. DOI: 10.4467/20833113PG.17.033.8256

Mykietów B., Tureczek M. (red.), Ziemia Międzyrzecka w przeszłości, t. 7, Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej – Stowarzyszenie „Środkowe Nadodrze", Międzyrzecz 2009

Osip-Pokrywka Mirek, *Lubuskie od Warty po Dolne Łużyce*, Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna, Zielona Góra 2023

Pojezierze Lubuskie. Międzyrzecki Rejon Umocniony. Ilustrowany przewodnik z mapami, Praca zbiorowa, Wydawnictwo PLAN Galileos, Wrocław 2022

Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.), *Regionalna geografia fizyczna Polski*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań 2021

Netografia:

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska: https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf (05.05.2026)

Ewidencja Obiektów Hotelarskich Województwa Lubuskiego (stan na 13.05.2026 r.), Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, dokument .pdf: https://files.lubuskie.pl/sites/1/cms/szablony/121/pliki/ewidencja_hoteli_13052026.pdf (dostęp 18.06.2025)

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księga A). Woj. luduskie, dokument .pdf – stan na 31 marca 2026 roku, dostępny na portalu informacyjnym Narodowego Instytutu dziedzictwa: https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/ (31.05.2026)

Źródła internetowe:

Oficjalna strona Gminnego Ośrodka Domu Kultury w Pszczewie, zakładka Muzeum Dom Szewca: https://gokpszczew.pl/muzeum-dom-szewca.html (dostęp 31.05.2026)

Oficjalna strona Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego: https://bunkry.pl/ (dostęp 31.05.2026)

Oficjalna strona Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego: https://muzeum.miedzyrzecz.pl/ (dostęp 31.05.2026)

Oficjalna strona Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej Parafia rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Rokitniańskiej w Rokitnie: https://www.rokitno.org/ (dostęp 31.05.2026)

Oficjalna strona Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego https://www.zpkwl.gorzow.pl/ (dostęp 31.05.2026)

Portal informacyjny Gminy Międzyrzecz: https://www.miedzyrzecz.pl/ (dostęp 31.05.2026)

Portal informacyjny Gminy Bledzew: https://bledzew.pl/ (do/stęp 31.05.2026)

Portal informacyjny Gminy Pszczew: https://pszczew.pl/ (dostęp 31.05.2026)

Portal informacyjny Gminy Trzciel: https://trzciel.pl/ (dostęp 31.05.2026)

Portal informacyjny Gminy Przytoczna: https://przytoczna.pl/ (dostęp 31.05.2026)

Portal informacyjny Gminy Skwierzyna: https://www.skwierzyna.pl/ (dostęp 31.05.2026

Varia:

Ogólnodostępne materiały informacyjno-promocyjne (dostęp 2025/2026)

Portal noclegowy booking.com: https://www.booking.com (dostęp 31.05.2026)

Report on the Analysis of the Tourism and Cultural Potential of the Międzyrzecz County

Abstract:
In the assessment of cultural tourism potential, the Międzyrzecz district scored 330 points, which means it falls into the category identifying districts with high cultural tourism potential.
The concentration of tangible heritage resources, the presence of recognisable historical attractions and a relatively well-developed infrastructure for handling tourist traffic can form the basis for developing specialised tourism products.
The Międzyrzecz District (Lubusz Voivodeship) has significant potential for the development of cultural and active tourism, stemming from a combination of historical, military and religious heritage, as well as natural and landscape features. Key sites listed as historic monuments include the Piast castle in Międzyrzecz and the sanctuary in Rokitno, complemented by the Międzyrzecz Fortified Region – a unique complex of fortifications of European significance. The extensive forest complexes and lake resources also constitute significant assets, favouring the development of active tourism and forms of slow tourism.
The region's potential is based on the synergy between military, religious, historical and nature-based tourism, which enables the development of an integrated offering and experiential tourism. At the same time, the dispersion of resources and the low level of integration of tourism products remain a constraint.
The assessment of the region's tourism and cultural potential was carried out using a scoring method based on criteria developed by A. Mikos von Rohrscheidt in his monograph *Cultural Tourism: Phenomenon, Potential, Prospects* (Gniezno 2016), which take into account, amongst other things, an assessment of the destination's potential, tourism infrastructure and transport accessibility.
Keywords: tourism potential, cultural tourism, Międzyrzecz County, valuation of cultural heritage